



RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Adam Bodnar

Warszawa, 20 października 2015 r.

VII.602.58.2015. JZ

**Pan
płk Jan Kitliński
Dyrektor Generalny Służby
Więziennej**

ul. Rakowiecka 37a
02-521 Warszawa

Do Rzecznika Praw Obywatelskich wpłynęło w ostatnich miesiącach kilkanaście skarg od osadzonych w zakładach karnych, w których wskazują oni na poważne trudności w udziale w wyborach (samorządowych, Prezydenta RP), a także w referendum ogólnokrajowym zarządzonym na dzień 6 września 2015 r. W wielu przypadkach skarżący nie mogli skutecznie oddać głosu.

Te sygnały budzą moje zaniepokojenie. W zdecydowanej większości analizowanych spraw skarżący posiadają pełnię praw publicznych oraz - zgodnie z art. 62 Konstytucji RP - czynne prawo wyborcze. Nie może w tym kontekście ograniczać go wyłącznie fakt przebywania w zakładzie karnym, czy też areszcie śledczym (szerzej: K. Kosowicz, *Rezolucja (62)2. Wyborcze, obywatelskie i socjalne prawa skazanych. Komentarz, „Przegląd Więziennictwa Polskiego”, nr 72-73, Warszawa 2011*). W konsekwencji konstytucyjnej zasady powszechności wyborów państwo ma obowiązek umożliwienia udziału w głosowaniu wszystkim uprawnionym. Należy podkreślić, że Komitet Ministrów państw członkowskich Rady Europy przyjął w 2006 roku *Europejskie Reguły Więziennictwa*. W punkcie 24.11. tego dokumentu wskazano, że „władze więzienne zapewniają więźniom udział w wyborach, referendach i innych przejawach życia

publicznego, jeżeli ich prawa nie zostały w tym zakresie ograniczone przez władze krajowe” (*Zalecenia Rec(2006)2 Komitetu Ministrów dla państw członkowskich Rady Europy w sprawie Europejskich Reguł Więziennych*).

W każdej ze zgłoszonych przez osoby osadzone spraw Rzecznik podjął postępowanie wyjaśniające. Na podstawie m.in. korespondencji z dyrekcjami zakładów karnych i aresztów śledczych, ustaleń doktryny (A. Bodnar, D. Pudzianowska, A. Płoszka, M. Wolny, *Wybrane problemy prawa do udziału w wyborach*, Warszawa 2015), a także analizy stanu prawnego, można wyróżnić **dwie zasadnicze przyczyny występowania barier w dostępie osób osadzonych do wyborów i referendum**.

Pierwszą jest **niedostosowany system prawa wyborczego**, w tym m.in. wysoce niedoskonałe, w kontekście udziału w wyborach osadzonych, procedury związane z funkcjonowaniem rejestrów i spisów wyborców, a także z oddawaniem głosu. Szczególnie w wyborach samorządowych liczni osadzeni byli w praktyce pozbawieni możliwości wyboru swoich przedstawicieli, co stanowi naruszenie ich konstytucyjnych praw politycznych. Kwestie te są przedmiotem wnikliwej analizy Rzecznika.

Natomiast drugą kwestią jest **brak właściwej informacji o wyborach**. Rzecznik odnotował bowiem, że mimo podejmowanych przez Służbę Więzienną działań, osadzeni wciąż nie czują się skutecznie i wyczerpująco przez nią informowani. W swoich skargach podnoszą w szczególności brak ogólnodostępnych, jasnych informacji, kto, kiedy i na jakich zasadach może brać udział w wyborach. W wielu przypadkach osadzeni wskazywali na brak wiedzy o kwestiach organizacyjnych, m.in. istniejącej możliwości doprowadzenia do lokalu wyborczego, w efekcie czego nie mogli skutecznie zagłosować. Warto podkreślić, że - z uwagi na specyficzną sytuację osób osadzonych - to służby więzienne są faktycznie najważniejszą instytucją mogącą poinformować ich o prawach wyborczych i problematyce praktycznych aspektów oddawania głosu wyborczego.

Mając na uwadze zbliżające się wybory do Sejmu RP i do Senatu RP, działając na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2014 r. poz. 1648 ze zm.), zwracam się do Pana Dyrektora z uprzejmą prośbą o rozważenie możliwości podjęcia przez funkcjonariuszy Służby Więziennej rozbudowanych działań informacyjnych związanych z prawami wyborczymi osadzonych

i kwestiami procedur oddawania głosu. Proszę o pilne poinformowanie mnie o zajętych w tej kwestii stanowiskach.

Podpis na oryginale